

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

**„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.“**

☐ Abonnementsprijs per jaar:		☐ Prijs der Advertentiën:	
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50	Per regel	f 0.15
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—	Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12 1/2
Afzonderlijke nummers	„ 0.05	„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
 Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
 Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO“, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

De jongste uitgave van „Oost en West“. — Uit de O.-I. Mail. — Personalie. — West-Indië. — Feuilleton. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Ingezonden. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen. — Officiële Berichten.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f2.50). *)

Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in één schenken van f100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

*) Zie inteken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeken dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, Heulstraat 17, Den Haag.

Informatie-Bureau

(Secretaris J. L. van Gennepe),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore Heulstraat 17, 1ste verdieping.

Zie overigens Officiële Mededeelingen ook van het Dagel. Bestuur en de Afdelingen op blz. 8.

De jongste uitgave van „Oost en West“.

Dezer dagen zag opnieuw als een gevolg der onverdrotten werkzaamheid van de Commissie tot verspreiding van populaire kennis omtrent Nederlandsch Oost- en West-Indië een nuttig boekje het licht, getiteld ONZE WEST. Het hoofdbestuur der vereeniging Oost en West leidt het werkje met het volgende voorbericht in:

„Met de beide uitgaven: „Een boekje over onze Oost, voor hen die er niet geweest zijn“, en „Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn zieleleven“, opgenomen onder no. 79 en no. 80 van de serie der kleine geschriften van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, werd door de Vereeniging „Oost en West“ beoogd, een kijkje te geven op onze bezittingen in Azië aan de velen, die of daaromtrent nog geen, of wel een uit hier en daar opgevangen losse verhalen, verkeerd begrip hebben.

Thans wordt, met dergelijk doel, aangeboden een boekje over onze bezittingen in Amerika, over het belang waarvan, voor Nederland, de meeningen nog al uiteenloopen, en waarvan de kennis in ons vaderland slechts matig is. Bij den eisch van beknoptheid, welke aan boekjes van een strekking als de genoemde behoort gesteld te worden, zal de weetgierige ook in dit boekje verschillende vragen onbeant-

woord, andere punten niet voldoende verklaard vinden; — maar een eerste voorwaarde was, dat het woord zou gegeven worden aan personen, die door een langdurig werkzaam leven in de Nederlandsch West-Indische koloniën recht hadden, hun stem te doen gelden; en de Vereeniging „Oost en West“ is den schrijvers erkentelijk, die aan hare uitnoodiging hebben willen voldoen.

Aangezien voor de gemeenschappelijke uitgave van dit geschrift, in z'n geheel, geen overeenstemming met de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen kon verkregen worden, geschiedt de uitgave ditmaal alleen voor rekening van de Vereeniging „Oost en West“.

Het handige boekje, een tachtigtal bladzijden tellend, bestaat uit twee gedeelten:

I. De Kolonie Suriname, beschreven door *Reman Irus*, een schuilnaam, die voor de lezers van Het Koloniaal Weekblad een oude bekende is, en

II. De Kolonie Curaçao, door *M. Victor Zwijsen*, oud-rector van het collegio „Santo Tomas“ te Curaçao.

Het eerste deel bevat behalve een inleidend woord van den schrijver de volgende hoofdstukken, die onderhoudend geschreven, een duidelijk beeld geven van het land:

De reis naar en van Suriname en het reizen in de kolonie; het klimaat; de bevolking; Paramaribo; het bestuur; het leven in Suriname; het dieren- en plantenrijk; handel en nijverheid; eene plantage.

De schrijver van het tweede gedeelte zegt in zijn Woord vooraf:

„Dit geschriftje maakt geen aanspraak op volledigheid. Het dient zich volstrekt niet aan als een leerboek, dat op alle vragen antwoord moet geven. Het is slechts eene poging, om iets bij te dragen tot de kennis eener kolonie, die in het Moederland niet genoeg gekend is en toch meer bekendheid verdient.

Wel is in de laatste jaren de aandacht van het Nederlandsch publiek herhaaldelijk op de kolonie gevestigd; uit die aandacht is zelfs grotere belangstelling gegroeid. Toch weet men er over 't algemeen nog te weinig van. De bedoeling nu van dit opstel is, er u wat meer van te leeren, niet door eene dorre opsomming, maar door eene beschrijving van personen, zaken en toestanden, die daar in 't verre Westen gevonden worden.

Dat deze poging leide tot nóg grotere belangstelling, is de wensch van den schrijver.“

Achtereenvolgens worden op populaire wijze beschreven: De samenstelling der kolonie Curaçao; het bestuur.

a. Curaçao: De naam Curaçao; de wegen naar Curaçao; de aanblik van het eiland Curaçao; godsdienst; onderwijs en taal; beschaving; handel; nijverheid; landbouw; veeteelt; delfstoffen; een tochtje door het eiland.

b. De Eilanden: Aruba; Bonaire; St. Eustatius; St. Martin; Saba.

Wij bevelen het boekje ten zeerste aan bij allen, die zich zelf en anderen op de hoogte willen stellen van Nederlandsch West-Indië, Onze West.

Uit de O.-I. Mail.

Met de Cholera is het nog treurig gesteld, half Juni j.l. is Batavia weder officieel besmet verklaard.

Te Semarang kwam de provisoire drinkwaterleiding gereed, wat hoogst gelukkig is, want nagenoeg alle bestaande putten waren geïnfecteerd.

Treffend moet ook de uitwerking geweest zijn van den te Semarang genomen maatregel tot zuivering van badwater door middel van kopersulfaat. Veel minder gevallen kwamen voor.

De havenaanleg te Soerabaja. — Op de supplotaire Indische begrooting is 100.000 gulden uitgetrokken, als eerste termijn van 400.000 voor een varende slibzuiger voor de uitdieping van den toegang tot het Westgat van Soerabaja. Dat is dus het eerste resultaat van 't rapport der heeren Kraus en De Jongh.

Het Soer. Hbl. tweet echter nog meer mee te deelen. Onder den titel „goeds nieuws omtrent den havenaanleg te Soerabaja“ schrijft het blad:

Wij kunnen het bericht brengen dat de Indische Regeering, na overweging van de beginselen, die ten grondslag liggen aan het verslag over de verbetering der haventoestanden te Soerabaja van de heeren Kraus en De Jongh, tot de slotsom is gekomen, dat met de uitvoering der havenwerken, door beide heeren voorgesteld, een krachtig begin moet worden gemaakt en dat voor die werken in 1911 twee miljoen gulden noodig zal zijn.

Den minister van koloniën is thans gevraagd, dat bedrag op de ontwerp-begrooting voor 1911 te willen brengen. Inmiddels zullen de onderdeelen van het grootte plan door de Regeering en haar raadslieden in nader beschouwing worden genomen.

In den loop der jaren hebben wij hier te Soerabaja ons meermalen met een doode musch verblijd en gemeend dat het einde der haven-misère gekomen was. Deze decepties hebben ons ietwat sceptisch gemaakt. En behalve sceptisch, ook ontevreden. Zeer verklaarbaar is de stemming van het bestuur der Handelsvereeniging te Soerabaja, dat in haar pas-verschenen jaarverslag over 1909 schrijft: „Met betrekking tot de verbetering van onze havenaangelegenheden spijt het ons andermaal te moeten mededeelen, dat ter zake nog geen definitief plan is vastgesteld. Van de uitvoering van eenig plan is dan ook nog geen sprake.“

Thans kunnen wij zeggen, dat de haven-quaestie haar oplossing heeft gekregen. De minister van Koloniën zal, hieromtrent kan geen zweem van twijfel bestaan, den eersten termijn voor de uitvoering der werken ad twee miljoen op de begrooting voor het volgende jaar brengen en na alles wat gebeurd is, zal geen Kamerlid hertegen het minste verzet voeren.

De reorganisatie der politie op Java. Op de ingediende suppletore Indische begroting bevindt zich een post van 35.000 gulden voor uitbreiding der telefoonverbindingen tusschen de bestuursposten, in het belang van de uitoefening der politie op Java en Madjoera. Dit is een eerste stap op den weg der reorganisatie der politie in verband met de bekende voorstellen van Mr. Boekhoudt. De uitbreiding van die verbindingen toch vormde een deel van die voorstellen.

De geheele politie-hervorming is niet op de suppletore begroting gebracht, maar zal hoogstwaarschijnlijk op de Indische begroting voor 1911 figureeren. Daar wordt in Indië althans vast op gerekend, zij zou dan met 1 April van dat jaar in werking treden, deelt de *J a v a b o d e* mede.

Hout ten behoeve van Inlandsche gemeentewerken. Dikwijls en jarenlang zijn er klachten vernomen over de moeilijkheid, welke de inlandsche bevolking ondervindt bij de verkrijging uit 's lands bosschen van houtwerken, voor de oprichting van loemboengs desa's enz., waarvoor, behalve de kosten van vervoer, de waarde volgens de bestaande tarieven moest worden vergoed, welke maatregel uit den aard der zaak de totstandkoming van dergelijke werken van algemeen nut niet bevorderde. Met genoegen zal men dan ook vernemen, het 20 Juni j.l. opgenomen gouvernementsbesluit, waarbij het z.g.n. dienstreglement van het boschwezen in diër voege is gewijzigd, dat de mogelijkheid is geopend, om ten behoeve van in desadienst uit te voeren werken, gekapt hout uit 's lands bosschen te verschaffen, op aanvraag van het hoofd van gewestelijk bestuur, krachtens last van den directeur van landbouw. Meent deze departementschef, die naar gelang van de verschillende afmetingen en vorm de eenheidsprijzen vaststelt, welke ter verzekering van de exploitatiekosten aan den dienst van het boschwezen moeten worden vergoed, aan 'n dergelijke aanvraag, als strijdig met 's lands belang, geen gevolg te moeten geven zoo roept hij ter zake de beslissing in van den Gouverneur-Generaal. Thans kan dus voor de aangegeven doeleinden het gekapt hout aan de desa's worden verstrekt, zonder andere vergoeding dan die voor kap- en sleeploon.

Bannelingen. In het Bataviasch Nieuwsblad van 20 Juni j. l., lezen wij: Aan de nog hier, te Batavia, vertoevende Padangsche bannelingen werd hun verbanningsbesluit betekend en volgen zij eerstdaags hun bestemming. Drie hunner was vergund naar Sumatra terug te keeren, waaronder 't oude larashoofd Si Garang galar Datoe Palindih.

De *J a v a b o d e* schrijft onder hetzelfde hoofd: Er waren vier inlanders om ons te spreken. Binnengeleid gingen zij op een rijtje zitten, vóór ons, op den grond.

Vier mannen van Sumatra's Westkust, politieke bannelingen. Zij behoorden tot de 53, die uit Padang herwaarts waren opgezonden en omtrent wier politieke interneering de Gouverneur-Generaal, gelijk ook door ons werd gemeld, zeer onlangs een beslissing heeft genomen.

Aan één was Ngawi, aan een ander Semarang, aan twee hunner Makassar als verblijfplaats aangewezen; thans werden zij nog aangehouden op het schoutsetablisement te Glodok, na maandenlang te Padang in de gevangenis te hebben gezucht... allemaal vanwege de belastingonlusten op Sumatra — waaraan zij toch in het geheel geen deel hadden gehad... Zoo klaagden zij. Van het netjes, zij 't ook niet rijk gekleede viertal, dat een fatsoenlijken indruk maakte was er een de woordvoerder; de anderen knikten instemmend, terwijl hun grieven werden blootgelegd, hun klachten werden uitgesponnen.

Zij wisten niet waarvan men hen beschuldigde en hun zaak was nimmer genoegzaam onderzocht; hij, de woordvoerder zelf, was eens bij den assistent-resident geroepen — hij woonde destijds te Pajakombo — en daar was hem medegedeeld, dat een beschuldiging tegen hem ingekomen was, wegens aanhitsing tot moord op een larashoofd en dat hij naar Padang zou worden opgezonden. Daar zou zijn zaak verder worden onderzocht. En opgezonden was hij! Van het onderzoek echter was niets gekomen; enkel had de Gouverneur, nadat hij reeds lang in de gevangenis opgesloten was geweest, hem een kort verhoor doen ondergaan.

Met zijn drie lotgenooten, die daar naast hem zaten, was het op gelijksoortige manier gegaan.

Onder de 53, die naar Batavia waren gezonden om verbannen te worden, waren er stellig heel wat, die schuldig waren. Maar zij gevoelden zich onschuldig; met de geheele zaak der belastingtroebelen hadden zij niets te maken gehad.

Nu hadden zij gehoopt, dat de Regeering, tijdens hun aanhouding te Batavia, een onderzoek zou heb-

ben gelast. Rekest op rekest, met verzoeken daartoe, was door hen ingediend maar zelfs geen antwoord was daarop gekomen.

En nu was het besluit gevallen, moesten zij in ballingschap. Hun eenige hoop was nu op de courant gevestigd, dat die eens op een onderzoek zou aandringen.

Wij deelden hem mede, dat er aan hun zaak hoe genaamd niets te doen was. De Gouverneur-Generaal had een beslissing genomen. Terugkomen daarop, zou hij zeker niet, daar in diens besluit opgesloten lag, dat hun zaak genoegzaam onderzocht en behoorlijk klaar had bevonden.

Ja, dat begrepen zij ook wel; maar toch, werkelijk, hun zaak was niet genoegzaam of zelfs in het geheel niet onderzocht en er was schandelijk tegen hen geintrigeerd door hun vijanden. In de gevangenis te Padang, waar zij aanvankelijk met wel 800 gevangenen zaten, waren er vele geweest, die door middel van familie of vrienden in het geheim bericht, kregen, dat zij maar geld moesten zenden, aan dit, of dat invloedrijk hoofd, en dan zouden zij vrijkomen. Er waren er, die dit deden, en inderdaad los werden gelaten, terwijl anderen, die het niet verkozen, gevangen bleven. Zij wenschten, dat dit alles in de *J a v a b o d e* zou komen.

Het blad komt tot de slotsom, dat zoo het al niet meer mogelijk is een nader onderzoek in deze in te stellen, 't in ieder geval 't de politiek der Regeering moet zijn om 't tijdperk der verbanning van de uitgezette personen niet langer te laten duren, dan ten opzichte van elk hunner strikt noodzakelijk is.

PERSONALIA.

In de *J a v a b o d e* van 20 Juni lezen wij:

Mr. W. Velcamp Helbach. †

Als slachtoffer van de cholera is gevallen mr. W. Velcamp Helbach, in leven buitengewoon voorzitter van den landraad van Mr. Cornelis en Bekasi.

De rechterlijke macht verliest in hem een ambtenaar, die zeer veel voor de toekomst beloofde, want in den korten tijd, dat mr. Velcamp Helbach in Indië was, had hij zich reeds een uitnemenden naam verworven. Voor zijn jongé echtgenoot is de slag verschrikkelijk.

Gouverneur van Celebes. — De resident van Banka, W. J. Coenen, is volgens de hierachter opgenomen officiële berichten benoemd tot Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden en dat met ingang van 5 Augustus a.s.

Een groot deel van zijn dienstdaag heeft de heer Coenen op Celebes doorgebracht.

De Assistent-resident Schwartz is naar bekend, ter vervanging van zijn collega Ryckmans, op Noord-Atjeh geplaatst. Men ziet daarin volgens het Soer. Nbl. de hand van den heer Liefcrinck, die tot 5 Augustus op Atjeh nog een en ander te vertellen heeft. Deze heeft n.l. den heer S. op Bali leeren kennen als een man van de politiek, precies het tegenovergestelde van den Van-Heutz-Van Rijckmans, die meer het sabelregime was toegedaan.

Deze mutatie is daarom van belang, omdat men nu in dit deel van Atjeh ongetwijfeld meer de politiek dan het zwaard op den voorgrond zal zien treden.

Wat velen misschien niet weten, is dat de heer Schwartz zes maanden lang als gewoon soldaat in ons leger heeft gediend, zonder handgeld. Hij verliet daarvoor de H. B. S. in de hoop langs den door hem ingeslagen weg zoo mogelijk den maarschaksstaf te kunnen benaderen. Toen dat niet zoo heel eenvoudig bleek, keerde de jonge man naar zijn studien terug, werd B. B. ambtenaar, oorspronkelijk voor Java, en ging later van Soemenep naar Bali over, waar hij zich deed kennen als een kundig ambtenaar van groote verdienste die bij pas onderworpen volkeren uitstekend op zijn plaats bleek te zijn. De Militaire Willemsorde, welke hem na de Bali-expeditie onder den vorigen legercommandant ten deel viel, toont aan, dat ook andere, krachtige eigenschappen hem niet vreemd zijn.

Examen Inlandsche officieren. Aan het eindexamen (officiersexamen) van den cursus tot opleiding van inlandsche officieren hebben voldaan de adspirant-inlandsche officieren Raden Mardjana, Raden Sentossa en Raden Pardiman.

Militaire School. — Aan het toelatingsexamen tot de militaire school hebben voldaan, voor de infanterie, de candidaten: Van Lingën, v. d. Wal, Quant,

Landau Kühr, Le Roy en Lareb Singens en voor de administratie de candidaat Van den Bosch.

Journalistiek — In de Preangerbode deelt de heer W. F. M. van Schaik mede, dat hij met 1 September a.s. aftreedt en naar Nederland terugkeert.

Ook onze redactie zal weder een verlies moeten boeken, schrijft het Bataviasch Nieuwsblad: Medio Juli verlaat ons, wegens gezondheidsredenen, de heer S. Marius Nieuwenhuis, die ongeveer zes jaar geleden uit Nederland hier kwam.

Ook een Motief. Onder dit opschrift lezen wij in laatstgenoemd blad: Een eigenaardig verzoek deed dezer dagen een inlandsch stoker des Staatspeerwegen. Deze stoker, genaamd Raden Tjokro Adikoesoemo, zoon van den gepensionneerden regent van Magelang, heeft zijn opvoeding in Holland gehad en is daar gehuwd met een dochter van dr. Visscher. Die dame schijnt echter in Indië niet te kunnen aarden en gaat weer naar Holland terug.

Haar echtgenoot, de hiervoren genoemde stoker, heeft nu een rekest ingediend aan de regeering, in welk stuk hij vraagt om onderstand, omdat... zijn vrouw hem nu niet meer kan ondersteunen!

WEST-INDIË.

SURINAME.

Wat de wetgevende macht aangaat valt te berichten, dat de heer A. F. C. Curiel is gekozen als lid van de Koloniale Staten.

De verordening betreffende de inkapping met gouvernementssubsidie van de plantages Guineesche Vriendschap, Waterland en Accaribo is door de Koloniale Staten met algemeene stemmen aangenomen.

Omtrent de bacovencultuur schreef De West van 24 Juni het volgende:

„Naar wij vernemen zal de bacovenverscheeping morgen waarschijnlijk niet veel meer dan tien duizend bossen bedragen.

Dat de jongste verscheeping 23 duizend bossen bedroeg, was een gevolg van gewijzigde eischen der Fruit Company omtrent de rijpheidsgraad van de vruchten. Sedert eenige weken verlangt de Fruit Cy. vruchten van den tweeden rijpheidsgraad (volle driekwart vingers), zoodat de vruchten van den derden rijpheidsgraad (driekwart vingers) eenige weken langer bleven hangen, om den tweeden rijpheidsgraad te bereiken. Vandaar eenige opkoop, en toevallig een „volle" verscheeping, die vooreerst wel een witte raaf zal blijven.

Het is niet zoo gemakkelijk gewenschte arbeidskrachten uit de Antillen voor Suriname te betrekken. In De West lezen we nu weer het volgende:

„Onlangs zijn een honderdtal bewoners van het eiland St. Lucia door de firma Von Hemert hier ingevoerd voor de balatavelden.

Woensdag stonden twintig hunner voor den kantonnerechter, wegens onwil tot werken.

De arbeiders beweerden, dat zij het werk niet kunnen leeren. Deze bewering klinkt vreemd, daar de vertegenwoordiger der firma verklaarde, dat de andere St. Lucianen het aftappen der bolletrie-boomen spoedig hebben aangeleerd en tot dusverre voldoen. Hier schijnt geen onmacht, maar onwil in het spel te zijn. De houding der arbeiders was insolent, zelfs voor den rechter."

CURAÇAO.

Wat deze kolonie betreft, is melding te maken van de ramp, die den gouvernementsschoener „Gouverneur van Heerdt" trof, waarbij 9 personen omkwamen, o. m. de gezaghebber van Bonaire, van den Brandhof.

Aan de Amigoe, die het een en ander opteckende uit den mond der geredden, ontleenen we het volgende:

„Ongeveer een uur na middernacht stak er een geweldige rukwind op, die het scheepje sloeg en beukte van alle kanten en de golven met ontzettend woest geweld er op los joeg. De nacht was donker als een hel, geen ster was er aan den hemel te bekennen. Zware regenvlagen, die als dolken uit den hemel vielen, beletten ook het licht van Klein-Curaçao te zien. In 'n oogwenk was de trouwe George ter been en nam het roer van zijn stuurman over. Wat stond hem te doen? Niet wetend waar hij was, liet hij onmiddellijk alle zeilen strijken en zich maar

drijven op Gods genade. Toen de wind wat bedaarde, werden de zeilen weer geheschen. Zoo worstelden men een tijdlang verder, in de vreeselijkste onzekerheid, om angstig tegen de rotsen te pletter worden geslagen.

Dan plotseling, omstreeks twee uur, komt er zware zee aanzetten, die het schip, als ware 't speelgoed, opneemt en neersmaakt op 'n meters-hooge rots, waar het een oogenblik maar hangen blijft, om dan weer terug geslingerd te worden in de diepe zee en in gruzelementen uit mekaar te spatten. Bij den eersten slag ijde een matroos naar de voorsteven, 'n ander den mast in, doch het volgend oogenblik maakte de golfslag aan alles een einde."

De heer Henriquez, naar Maracaibo gezonden, om te trachten daar goed stroo te bekomen voor de hoedenindustrie op Curaçao, schijnt nog al succes te hebben gehad.

Op Curaçao werden eenige monsters stroo ontvangen, volgens de nieuwe methode van den heer Henriquez te Maracaibo bereid. De vlechtsters, aan wie deze monsters getoond werden, waren er over in de wolken.

De heer Henriquez heeft verder weten te bewerkten, dat de president van den staat Zulia een prijs van 400 bolivars en een van 300 bolivars uitloofde aan den landbouwer, die terzelfder tijd de grootste hoeveelheid en de beste kwaliteit stroo ter markt brengt.

De Vrijmoedige vernam, dat er vóór 't einde van het jaar een aanvang zal worden gemaakt met de wederontginning der phosphaatlagen; op Santa Barbara; dat men met de voorbereidende werkzaamheden daartoe reeds aan den gang is en dat er een ingenieur en een scheikundige zich reeds aldaar bevinden. Blijkt zulks waar te zijn, dan zou het een teeken zijn, dat de heer John Godden een hem bevredigende overeenkomst met de mede-eigenaren van genoemde plantage heeft mogen sluiten, hetgeen zeker verblijdend zal zijn zoowel voor de eene als voor de andere zijde en niet minder voor 't algemeen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De ontevreden stemming der Inlandsche onderwijzers in Nederl.-Indië. — Onder de inlandsche landdienaren in Ned.-Indië zuchten en klagen de inlandsche onderwijzers het meest, zegt Garoe Boentoeng in de Medan Prijaji van April 1910 no. 13.

Zij vinden hun maatschappelijk bestaan moeilijk, hoofdzakelijk tengevolge van de gebrekkige regeling hunner bezoldiging. Dit was dan ook de reden waarom vele hulponderwijzers bij de invoering van de Opiumregie alle mogelijke moeite deden bij dien nieuwen tak van dienst geplaatst te worden.

In den beginne is zulks vrij wel gelukt, doch later werd aan de hulponderwijzers verboden bij een anderen tak van dienst over te gaan.

Dit laatste was een groote teleurstelling, want de

FEUILLETON.

DE ZIEL.*)

Hoog en rustig lag het oude kerkhof, ingesloten door dichtbegroeide bergkruinen en verborgen in weelderig groen gebladerte, als een diamant gevat in smaragd.

Zoo lag het reeds eeuwen.

Slingerplanten hadden alles met dichte groene ketenen omwonden; kambodja's strooiden hun geel-witte sterk riekende bloemen over de met bloeiend onkruid bedekte grafheuvels; ontelbare schitterende libellen schoten gonzend door de lucht; saffierblauwe hagedissen ritselden langs vermolmd houten gedekteken; muggen zoemden in zwermen; kameleons met spitse tongetjes keken naar voorbijganzende vliegen; wilde duiven kirden zacht en melodius als in een droom.....

Op den grond zaten een aantal oude, grijze apen in een halven kring geschaard om een bijzonder grooten makker, die veel op een mensch gelek en waarschijnlijk hun aanvoerder was. Met gewichtige geluiden en bewegingen schenen ze raadsvergadering te houden, terwijl hun overmoedig nageslacht gichelend aan de takken heen en weer slingerde.

En juist die stemmen van deze onbezorgde dieren

hulponderwijzer, die niet van de Kweekschool afkomstig is, kan het tegenwoordig niet verder brengen dan tot veertig gulden 's maands (vroeger dertig gulden 's maands).

Dat hoogste bedrag wordt evenwel verkregen met jaarlijksche verhoogingen van vijf gulden 's maands en na 25 dienstjaren.

Vele kweekelingen en hulponderwijzers vragen thans ontslag uit den Onderwijsdienst en trachten 'n goed heenkomen te zoeken bij de pandhuis-administratie, alwaar spoediger hoogere rangen worden bereikt dan bij het inlandsch onderwijs.

Enkele hunner kregen reeds een aanstelling als schatter op 40 gulden 's maands; zelfs werd er één tot hoofdschatter en één tot inlandsch administrateur benoemd, in welke laatste functie men, behalve voldoende bezoldiging, ook nog vrije woning geniet.

De hoofden van scholen, afkomstig van de kweek-scholen, ontvingen vroeger 150 gulden 's maands, en thans negentig gulden, welk bedrag eerst na langdurigen diensttijd wordt verkregen, na bewezen bekwaamheid en geschiktheid.

De candidaat-onderwijzer begint met 25 gulden 's maands, welke bezoldiging geleidelijk met driejaarlijksche verhoogingen van 5 gulden tot 90 gulden kan worden gebracht.

Na twaalfjarigen dienst bedraagt het inkomen van zulk een onderwijzer slechts 45 gulden per maand, waarmede met een gezin bijna niet rond te komen is. Bij andere takken van dienst, zooals bij Justitie, Landbouw, Financiën, enz., kan men waarnemen, dat de inlandsche landdienaren van den eenen tak van dienst naar den anderen mogen overgaan en op die wijze hunne positie kunnen verbeteren, doch is men eenmaal onderwijzer dan is thans geen verandering van betrekking meer mogelijk en blijft men tot op hoogen ouderdom onderwijzer.

Toch zouden de inlandsche onderwijzers gaarne willen deelen in dezelfde voorrechten, welke aan de inlandsche landdienaren bij de andere takken van dienst zijn toegekend en vergunning hebben een betrekking te zoeken, welke meer met hunne neigingen overeenstemt en beter bezoldigd wordt.

Kan de Regeering aan die wenschen niet tegemoet komen, dan hoopt schr. dat de bezoldigingen der inlandsche onderwijzers zullen worden verhoogd, opdat hun bestaan en dat van hun gezin ten minste meer dragelijk worde gemaakt.*).

Het optreden der Inlandsche protestantsche geestelijkheid op het eiland Saparoea (residentie Amboina). — In de „Pemberita Makassar" van 11 April '10 no. 42 klaagt 'n zekere Djoljat over 't eigenaardig streng optreden van de inlandsche Protestantsche geestelijkheid op het eiland Saparoea een optreden dat, naar schrijver's meening, geheel en al in strijd is met de Christelijke leer.

Eertijds bestond het gebruik, dat elk persoon, die zijn belijdenis deed, een gulden moest betalen.

Kon hij dit niet dan werd zulk een persoon niet tot de belijdenis toegelaten.

Omtrent de bestemming dier gelden, liepen des-

Over het medegedeelde omtrent het gehalte der Inlandsche onderwijzers, zie men Kol. Weekblad van 6 Mei 1910, no. 18.

wekten een gevoel van eindeloze eenzaamheid. Zij gaven zoo duidelijk te kennen, dat hier reeds lang geleden geen menschenstem gehoord, geen voet gezet was.....

Hier, beschermd door den weelderigen plantengroei van een Indisch oerwoud, teelden zij onbekommerd voort.

Reuzen der tropen, aaneengestengeld door lange, taaie lianen, hooge boomvarens met bladen fijn als kantwerk, lieten geen enkelen koesterenden zonnestraal door tot den steeds vochtigen bodem. Zelfs bij droog weder bleef het water als diamanten hangen aan de punten der bladeren, om met zacht, eentonig getik neer te vallen op de aarde, overdekt met vergane planten.

De wouden klimmen op tegen de hellingen, ze dalen in de diepe ravijnen, vanwaar wilde zwijnen de koffieplantages komen vernielen.....

Op de grens tusschen sawahdal en het wilde woudgebergte wonen menschen.

Vredig liggen de kamponghuisjes tusschen klapperstammen. Onregelmatig verspreid ziet men de atappen daken wegschuilen tusschen het fijne groen der overhangende bamboestruiken, die als sierlijke, reusachtige vederen zich hoog in de ijle lucht verheffen.

Daar beneden woont de desaman met zijn familie en karbouwen. Daar zijn ze bezig, de bruine menschen, de sawahs te beploegen, met korte, gelapte

The Berlitz School,

welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.

Noordeinde 58a. - Telef. 2234.

TALLEN Duitsch - Engelsch - Fransch, Italiaansch - Spaansch - Russisch - Hollandsch, enz, enz. -

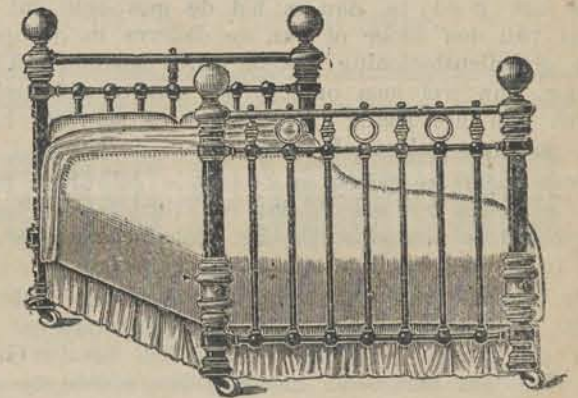
door leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak, vrij van dialect, bezitten.

Conversatie - Vertalingen - Literatuur.

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.

TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

— GROOTE KEUZE —

van af het beste tot het eenvoudigste.

MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

Voor een of twee Meisjes boven acht jaar bestaat gelegenheid tot opname in beschaafde familie te Den Haag.

Aanvragen van conditiën franco per brief bij den Heer J. RIJSER, Van Swietenstraat, Den Haag.

Breng een BEZOEK aan

BOEATAN

Heulstraat 19, Den Haag.

sarong om de heupen, diep in de modder gezakt, even donker van kleur als de kleiaarde, waardoor de ploeg gaat. Daar ziet men de desavrouw, zonder eenige bekoorlijkheid, zonder eenige vrouwelijke ijdelheid, met door de zon verschoten, slordig opgemaakte haarwring, de beide armen diep in de versch omgehaalde modder, wroeten om de paddiplantjes één voor één in den weeken grond te steken.

En des avonds, wanneer de koele bergwind van hoog neerkomt in het sawahdal en ritselen doet de fijne, spitse bamboeblaadjes; wanneer nevels uit de bergpassen opstijgen, om zich tot zonderlinge gestalten te vereenigen en dan, opgelost, spoorloos weder te verdwijnen; wanneer de sidderende tooverzang der nachtinsecten aanvangt; wanneer heel de duisternis gevuld is met de stemmen der natuur, dan kijkt de desaman naar boven, waar het oude kerkhof ligt, eenzaam en verlaten. Maar, het is alsof de eerste stralen der maan daar leven brengen, alsof de geluiden, waarmee de nacht vervuld wordt, vandaar afkomen, alsof de zielen der afgestorvenen gemeenschap zoeken met den mensch hier beneden.....

En eerbiedig ziet de desaman omhoog en als offer legt hij onder den grooten waringinboom vóór zijn hutje een mandje van gevlochten, jonge klapperbladen, waarop een gekookt ei en welriekende bloemblaadjes, om de geestenwereld gunstig te stemmen. Want geen der desabewoners, die het kerkhof durft naderen, waar blanke schaduwen onophoudelijk zwe-

* Overgenomen uit het Dames-Weekblad voor Indië.

tijds in de gemeente allerhande verhalen, doch voor het geval dat geld bestemd mocht zijn geweest voor de armen en voor de herstelling van de kerkgebouwen, dan was zulks, volgens den schrijver, geheel onnoodig, want de gemeente beschikt over voldoende geldmiddelen, bovendien zijn er weinig behoeftigen en geld voor de kerkgebouwen wordt gewoonlijk uit de negorijkas verstrekt. Thans is die regeling gelukkig afgeschaft; gedane zaken hebben geen keer, „de rijst is reeds pap geworden” en daarom is het zeker het beste geen oude koeien meer uit den sloot te halen en verder over die aangelegenheid niet uit te wijden.

Intusschen zou het medegedeelde — altijd als de voorstelling van zaken juist is — toch 'n eigenaardig licht werpen op de wijze, waarop door de geestelijkheid soms met de godsdienstige en geldelijke belangen van de leden der gemeente werd omgesprongen. Er bestaan tegenwoordig ook nog wel andere merkwaardig strenge gebruiken bij de inlandsche protestantsche geestelijkheid in de Molukken: Heeft een lid der gemeente iets misdreven, te veel aan dansfeesten deelgenomen of iets anders gedaan, hetgeen in het oog van den geestelijke niet goed is, dan is het de gewoonte dat de naam van den dader of van de daderes in de openbare godsdiensttoefening bekend wordt gemaakt aan het gehoor, dan wel men ontzegt het gemeentelid deel te nemen aan het Heilig Avondmaal of schrijft hem van de lidmatenlijst af.

Deze tegen de wetten in bestaande gebruiken hebben er reeds toe geleid, dat een tiental Christenen van het dorp Ihamahoe tot het Mohamedaansche geloof in de negorij Iha zijn overgegaan.

De oorzaak van dit streng optreden ligt hoofdzakelijk bij den kerkeraad, die zich inbeeldt dat de voor dat college geldende voorschriften bevelen Gods zijn. In dien kerkeraad moeten zitting nemen zij, die van onbesproken gedrag en reeds twintig jaren lang lidmaat der kerk zijn, doch in de werkelijkheid komen in dat college gewoonlijk terecht de lieden, die door den inlandschen leeraar worden gewenscht of personen die hem dagelijks ter zijde staan.

De schrijver hoopt, dat het bovenstaande onder de oogen moge komen van de hoogste autoriteiten, ook te Batavia, opdat de Christelijke godsdienstige voorschriften met meer gematigheid in de Molukken mogen worden toegepast.

Het sparen bij Inlanders. In de Boemi Poetera no. 3 werkt R. M. T. A. Tjokro Azai Kesomoto te Temangoeng den inlander op, tot geld sparen, daarbij tevens aangevende de wijze hoe 't gespaarde geld productief kan worden gemaakt, en hoe het geld door de crediet- en spaarbanken wordt belegd, uitgezet en beheerd.

De schrijver laat daarbij uitkomen, dat hoewel door vele inlanders het nut van sparen wordt begrepen, er toch duizenden en nogmaals duizenden zijn, die, ten opzichte van de zoo nuttige geldbelegging, totaal onverschillig zijn.

Bovendien is het betreurenswaardig waar te nemen, dat bij het opnemen van gelden door inlanders dit zoo vaak geschiedt voor slechte doeleinden en 't geld dan als weggeworpen kan worden beschouwd.

ven en het gebladerte doen beven; waar dreigend doorns, spits als bajonetten, zich over verbrokkelde muurtjes winden, als wilden ze hun dooden beschermen tegen een ontheiligende hand.....

Achmad ging sterven.

Het was, alsof de ziel het lichaam reeds ontvonden was. Hij stierf langzaam aan een kwaal, waartegen de wetenschap niets kon, die hem evenals een plant deed wegwijnen. Hij murmelde onophoudelijk vreemd en vaag, als in gesprek met bovenaardsche wezens. En de geneesheer, die hem bezocht en wiens lot het is te gaan tusschen dooden en levenden, begreep deze halve geluiden als van veraf komend.

Achmad was jong, twintig jaar, en hij had geleefd met de natuur. Hij wist, wat zooveel menschen niet weten: dat de „dood” slechts een menscheijk woord is; want de dood bestaat niet.

Niets sterft op aarde, alles verandert slechts.

De dood, dat is een afscheid, een verwisseling van stof, om het bestaan voort te zetten in een anderen vorm.

En het was daarom, dat hij zijn vriend, den geneesheer, verzocht, hem te begraven in het oude kerkhof, daar boven in het groen verborgen, als een diamant gevat in smaragd.

— Hoe komt ge zoo melancholiek, dokter Posso? vroeg Louise. Gij zijt anders zoo vroolijk.

Daarbij heeft de schrijver op het oog, het aangaan van geldleeningen ten behoeve van het hazard spel, voorts voor aanschaffing van drank en opium, het geven van onnoodige groote feesten, als anderszins. Zeer zeker zijn er reeds vele inlanders die sparen, zelfs meer dan men gewoonlijk denkt, maar de wijze waarop zulks gedaan wordt, deugt beslist niet. Het bewaren van gereed geld op den zolder in eigen woning, in een ijzeren kist, blik, of bamboe, of ook wel in den grond op het erf of elders, uit vrees dat vrouw of kinderen het zullen gebruiken, is verkeerd, omdat dit geld aan de samenleving wordt onttrokken, terwijl het, bij goede geldbelegging, van nut zou kunnen zijn voor anderen die werk zoeken en geld willen verdienen.

Het is dus dood kapitaal.

Bij het in bewaring van gelden aan Crediet- en Spaarbanken, ontvangt men niet alleen rente van het uitstaande geld, doch het kapitaal is tevens, over het algemeen, bij die banken in veilige handen, terwijl men persoonlijk niets anders heeft te doen dan het Spaarboekje op eene veilige plaats op te bergen en het te gebruiken naar gelang van de behoefte.

Dit is eene voorname zaak. Want het in huis bewaarde gereed geld is er alles behalve veilig, terwijl het, in geval van brand, geheel en al verloren gaat. Gaat het Spaarboekje door brand verloren dan is een tweede boekje gemakkelijk genoeg aangeschaft.

De Vereeniging van Javaansche hoofden te Temangoeng met name „Sasongko-Poernomo”, heeft het nut van sparen voor de inlandsche bevolking ingezien en daarom, met ingang van 1 Januari '08 reeds een spaarbank daar ter plaatse opgericht, waarvan de statuten thans in bovengenoemd nummer 31 van de Boemi Poetera zijn opgenomen en ter kennis van de lezers zijn gebracht.

Over den Regentenbond op Java. Blijkens bericht voorkomende in de Boemi Poetera no. 32, bestaat bij de Regeering geen bezwaar tegen het aan Haar gericht verzoek van de Regenten van Temangoeng en Japara tot het oprichten van een Regentenbond op Java.

Die bond heeft niet alleen ten doel de belangen der Javaansche Regenten te behartigen, doch streeft er tevens naar om het Javaansche volk te ontwikkelen in intellectueelen en oeconomischen zin en het op die wijze vooruit te brengen en op te heffen uit den tegenwoordigen staat.

Door een beleidvolle actie en oprechte samenwerking kan die Bond zeer veel nuttigs tot stand brengen, vooral als de leiding wordt toevertrouwd aan flinke mannen als de Regent van Temangoeng, die in zijn ressort reeds herhaaldelijk blijken gaf van verzenigingen te kunnen leiden en steeds voort gaat zijne beste eigenschappen van hoofd en hart ter beschikking van het volk te stellen.

Ook mag de Regent van Japara worden genoemd. Hij doorliep de verschillende klassen van de Hogere Burgerschool en riep, als Regent van Ngawie, de huisvlijtschool alsdan in het leven.

Van beider talenten wordt veel verwacht.

Boedi Oetomo. Aan het jongste jaarverslag dezer Javaansche vereen. werd het navolgende ontleend.

— Vroolijk? zei de geneesheer. Ja, ik geloof, dat ik mij den dood van mijn jeugdigen patiënt zeer aantrek.

Dr. Posso vertelde het droevig wegwijnen van Achmad en daar Louise zeer ontvankelijk was voor het bovenaardsche, dacht ze langen tijd aan 't oude kerkhof, eenzaam en verlaten, waar een jong lichaam lag tusschen eeuwenoude graven. Deze vreemde jonge man, waarvan de ziel was als een gedicht.

Eens kwam de dokter weer bij Louise.

Hij droeg een witte roos in het knoopsgat van de uniformjas.

— O, wat mooie, vreemdsoortige bloem, zeide Louise.

— Vindt ge haar schoon? vroeg de dokter.

— Zeker, ze is wonderlijk vreemd. Ik zag nooit zoiets.

Den volgenden dag bracht de dokter de jonge vrouw een roos, een roos blank en geurig, die zich wiegelde op den teederen, slanken stengel en zich vlijde tegen den zachten boezem der jonge vrouw.

Het was reeds veertien dagen, dat de bloem in een vaas stond, en zij bleef even frisch alsof ze juist geplukt was.

Eens op een nacht, toen de jonge vrouw van een feest huiswaarts keerde, trad zij in de donkere binnengalerij, maar nauwelijks deed ze twee passen, of

Het Hoofdbestuur is thans samengesteld als volgt:

R. T. A. Tirtokoesoema, Regent van Keranganjar, Voorzitter; Mas Soediraesada, Oud-Doctor-Djawa te Djocjarta, Onder-Voorzitter; Mas Ng. Dwidjasewaja, onderwijzer aan de Kweekschool te Djocjarta, 1e Secretaris; Raden Sasasoeganda, idem 2e Secretaris; R. M. P. Gandaatmadja, Oud-Luitenant van het legioen van Pakoalaman, thesaurier.

Commissarissen zijn:

R. M. P. Gandasoemaja, Hoofddjaksa van Soerakarta; R. Djajasoebrata, Djaksa van Garoet; R. M. T. Koesoema Oetoma, Regent van Djepara; R. T. Danoesoeganda, Regent van Magelang.

In de Hoofdbestuursvergadering van 29 Mei 1909 is het denkbeeld ter sprake gebracht het doel der Vereeniging, zooals dat is omschreven in artikel 2 der Statuten, uit te strekken over geheel Indië en niet in het bijzonder voor Java, doch de besprekingen hebben geleid tot de overtuiging dat het tijdstip om tot dien maatregel over te gaan nog niet was aangebroken. Evenmin kon men besluiten tot de toelating van vreemdelingen als lid der Vereeniging.

Eenstemmig daarentegen werd het wenschelijk geacht dat de Vereeniging zich bij de Regenten zou aansluiten, en dat het Hoofdbestuur zich ten aanzien van belangrijke aangelegenheden met de Regenten zou verstaan.

Afdelingen van de Vereeniging bestaan te:

1. Weltevreden, Doctor-Djawaschool;
2. Buitenzorg, Landbouwschool;
3. Bandoeng, Kweekschool voor Onderwijzers;
4. Djocjarta,
 - a. in de stad;
 - b. Kweekschool voor Onderwijzers;
5. Magelang, Opleidingschool;
6. Soerabaja, Burgeravondschoon;
7. Probolingoo, Opleiding- en Kweekschool.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Het plaatsen van handelsadvertenties in de Nieuwsbladen door de Chinezen van Nederlandsch-Indië. — In de Tiong Hoa Wi Sien Po van 10 Mei '10 no. 228, komt een zekere D. G. Siauw op tegen de bestaande gebruiken in de handelswereld bij het plaatsen van advertenties in de Nieuwsbladen door de Chinezen van Ned.-Indië.

In elk Nieuwsblad, zegt de schrijver, kan men steeds een zeker aantal advertenties vinden, waarin de handelaar zijne handelswaren aanprijst aan 't publiek, in de hoop, dat men door die kennisgeving zich zal laten bewegen datgene bij den adverteerder te koop te krijgen men noodig heeft en zodoende handelsbetrekkingen aan te knopen.

Het adverteeren in de Nieuwsbladen brengt kooper en verkooper tot elkander en is dus van groot nut voor beide partijen; geen wonder dan ook dat ieder handelaar, die geldelijk ook maar eenigszins daartoe in staat is, van dat publicatiemiddel gebruik maakt en op die wijze aan zijne zaak bekendheid op groote schaal tracht te geven.

Het aanprijzen van handelswaren in de Nieuwsbladen is echter een handelsgebruik dat het koopend

ze deinsde terug. De roos was schitterend en stralend, als een reusachtige diamant. Zij verlichtte alles om zich heen.

Louise geloofde aan een hallucinatie en haalde een lamp.

De roos had haar gewone uiterlijk hernomen en de jonge vrouw lachte een beetje timide.

Ze kende haar overgevoelige natuur.

Evenwel, toen ze reeds ter ruste lag, dreef opnieuw een onbestemde kracht haar naar het andere vertrek en weder straalde het intense licht der heimzinnige roos haar tegen, sterk en vasthoudend. Dezen keer vluchtte zij en vol angst verborg zij het hoofd in de kussens.

Den volgenden morgen riep ze den dokter en vertelde haar emotie.

— Wees niet bang, zeide de arts met een droefgeestig lachje. Toen Achmad stierf, vroeg hij de roos, die hij steeds met zooveel liefde verzorgd had, te planten op zijn graf, en dikwijls de bloemen te plukken, opdat de zielen in gemeenschap zouden blijven.

— En deze roos, geplukt van een graf, hebt ge mij gegeven, angstigde de jonge vrouw.

— Hebt ge u niet tot haar aangetrokken gevoeld? antwoordde peinzend de dokter.....

Banjoe Biroe.

G.

publiek niet altijd tot tevredenheid stemt, want een ieder heeft wel de waarheid ten deze kunnen onder- vinden dat de inhoud der advertenties soms niet overeenstemt met de werkelijkheid der feiten en het publiek, tot op zekere hoogte althans door den ad- verteerdere wordt misleid.

Zoo worden daarin goederen aanprezen die te- gen billijke prijzen te verkrijgen zijn, terwijl men in geval van koop, eensklaps bemerkt dat de verkoops- prijs veel hooger is dan in de advertentie werd aan- gekondigd. Ook worden goederen als in voorraad opgegeven, terwijl ze in werkelijkheid niet aanwezig zijn. Bij bestellingen van elders afkomstig, worden dikwijls goederen van een andere kwaliteit toegezonden als die, welke door den besteller werden bedoeld.

Dergelijke eigenaardige praktijken zijn op den duur schadelijk voor den adverteerder en maken, dat de handelsreputatie van den Chineesch handelsman niet ongerept blijft. Diens bedoeling is natuurlijk zoo spoedig mogelijk geld te maken en zulks gelukt ook wel eens, maar op den duur verliest de handelaar die op geen goede trouw wijzen kan, toch zijn goeden naam en maakt hij, wegens het verbreken van be- staande handelsrelaties, minder goede zaken dan het geval zou zijn geweest, wanneer hij steeds correct had gehandeld.

De schrijver acht het plichtmatig zijne handeldrij- vende landgenooten op deze slechte gebruiken te wijzen en hen, ook met het oog op het streven naar verhooging van den Chineesch stam, op te wek- ken steeds de goede trouw te betrachten, voorts zich tot het nemen van eerlijke winsten te bepalen en op die wijze bij te dragen tot verhooging van het aan- zien van den Chinees, die in den handel een bestaan zoekt.

Onlusten in China. — Volgens mededeelin- gen, voorkomende in de Pemberita Betawi van 28 April 1910, no. 93 zijn de tegenwoordige onlusten in Groot-China toe te schrijven aan oneerlijke prak- tijken van de Chineesche ambtenaren.

Te Yoennan (Tjaotangfoe) in het Oostelijk ge- deelte van Groot-China had een volkstelling plaats welke gelegenheid door de Chineesche ambtenaren werd aangegrepen zich op onwettige wijze te verrij- ken, ten koste van de bevolking en tevens de be- lasting op te voeren. Tot de ontevreden behoor- den vele ontwikkelde lieden van de te Yoennan gevestigde Geheime Gemeenschappen, die van het voor hen gunstig oogenblik gebruik maakten de be- volking tegen het Gezag op te ruien en haar aan- spoorden alle Chineesche ambtenaren en vreemdelin- gen van het leven te berooven.

Reeds te voren waren kleine bijtellen op verschil- lende plaatsen rondgestrooid, waarin de bewoners werden verzocht zich te vereenigen en alsdan den stand van zaken te bespreken.

Dit leidde tot het gevolg dat men op een afgezon- derd gelegen bergtop op 70 Li afstands van de stad Tjaotang, de afspraak maakte dat de verbondenen zich op den ten dag van de tweede maand zou verspreiden en alle Chineesche ambtenaren en alle geestelijken zouden vermoorden. Deze geestelijken echter hadden hunne aanhangers in de dorpen en werden door hen gewaarschuwd tegen het gevaar hetwelk hen be- dreigde, waarop de Engelsche Consul te Yoennanfoe telegrafisch bescherming vroeg aan de Chineesche autoriteiten. De Chineesche Regeering nam terstond krachtige militaire maatregelen en heeft het vuur dat smeulde, nog tijdig kunnen blusschen.

Over het onderwijs aan Chineesche studeerenden. — Aan de Pemberita Betawa van 2 en 3 Mei 1910, wordt het navolgende ontleend:

Een correspondent in Japan deelt in een brief, voorkomende in het Engelsche tijdschrift „National Review" mede, dat de Chineesche en Japanse Re- geeringen thans doende zijn besprekingen te hou- den over eene regeling, welke ten doel heeft Chinee- sche studenten in Japan hunne studies te doen vol- tooien. De bedoeling zou dan zijn, dat China jaar- lijks een 200-tal studenten naar Japan zou zenden gedurende een vijftien tal jaren, waarvan de kosten voor Japan werden geraamd op 15.000.000 Yen, waarvan China jaarlijks 30.000 Yen zou beta- len als tegemoetkoming in de kosten van onderwijs en voeding. Aangezien het onderwijs op de Japa- nese scholen nog verre van volledig is en men at- hankelijk is van Westersche onderwijskrachten wordt door den correspondent aan de Chineezen ontraden op dit voorstel in te gaan, er bovendien op wijzen- de, dat het vroegere aantal van Bovo in Japan aan- wezige Chineesche studenten reeds tot op een derde is gedaald.

De National Review prijst den Chineesch stu- denten aan de scholen in Europa of in Amerika te bezoeken en als dat niet kan, zich op eigen onder- wijsinrichtingen te bekwamen, alwaar door Europe- sche onderwijskrachten onderwijs wordt gegeven; niet alleen omdat Japan slechts een vernis van be- schaving geeft, maar ook, omdat de Japansche Re- geering de Chineesche studenten opvoedt in een po-

litieke richting, die voor hen, bij terugkeer in China niet deugt. In Amerika zijn de toestanden voor de Chineezen iets beter dan in Europa.

Vele Chineesche studenten bezoeken in Amerika Yale College, waarin de Amerikaansche Regee- ring aanleiding heeft gevonden het leerplan van die Hoogeronderwijsinrichting aan te vullen met een nieuw vak, n.l. de kennis der Chineesche taal.

Door dien maatregel wil men trachten te voorko- men, dat de Chineesche studenten onverschillig wor- den voor hun land terwijl men tevens blijk heeft willen geven, dat men Chineesche gevoelens zoo veel mogelijk tevreden wil stellen.

De keus ligt hier inzake de Hoogeronderwijs oplei- ding van de Chineesche studenten tusschen Amerika en Japan. Welke partij in dien wedijver zal zege- vieren, laat zich voorhands niet voorzien meent schrijver. *

* Voor zooveel noodig zij er hier op gewezen dat men, ten opzichte van de in China aanwezige Hoogeschoolen te Peking en Hongkong, het een en ander kan vinden: a. in de Kol. Weekbladen van 24 Maart 1910, no. 12, en 19 Mei 1910, no. 20; b. in het Ochtendblad van het Vaderland van 25 Maart 1910, no. 71.

Van Vreemde Koloniën.

Mauritius.

Het rapport van de koninklijke commissie, belast met het onderzoek naar de toestanden in de kolonie Mauritius is onlangs te Londen openbaar gemaakt. Zooals men weet, was deze commissie ingesteld op verzoek van den raad van bestuur der kolonie, die zich tegen het einde van 1908 voor een voor dat jaar op 700.000 roepijen geschat te kort geplaatst zag. De Kamer van landbouw van Mauritius had, eenigen tijd te voren, aan het koloniale bestuur ver- zocht eene leening uit te schrijven van 600.000 pd. sterling om de suikerplanters te hulp te komen. Maar de Engelsche minister van koloniën wilde niets toestaan voor het onderzoek, dat door eene commis- sie, waarvan de benoeming aan den Raad zou zijn overgelaten, zou worden gehouden. Deze commissie is in Mei 1909 naar Mauritius vertrokken en heeft twee maanden gebruikt, om de kolonie te bereizen.

Het rapport der commissie zet uiteen, dat op eene totale bevolking van 371.023 inwoners in de kolo- nie, 108.428 Europeanen, Afrikanen of hunne af- stammelingen van gekruist ras worden aangetroffen en 198.878 lieden van Britsch-Indische afkomst, op het eiland Mauritius geboren, benevens 60.208 Br- Indiërs buiten het eiland geboren en 3509 Chineezen.

De wetgevende raad der kolonie is samengesteld uit den gouverneur, acht leden, die krachtens hun ambt zitting hebben in den Raad, en tien gekozen leden, waartoe ongeveer 6186 kiezers op het eiland zijn ingeschreven. Er is ook een uitvoerende raad, waarvan vijf leden krachtens hun ambt daarin zit- ting hebben en twee leden worden benoemd.

De commissie stelde voor een afzonderlijk land- bouw-departement in het leven te roepen, ten einde niet alleen de suiker-industrie, maar ook andere cul- tures te bevorderen.

Verder behoort naar hare meening het stelsel van coöperatieve credietbanken onder de kleine land- bouwers, dat in Europa en elders reeds goede re- sultaten opleverde, onder de kleine landbouwers te worden ingevoerd en aangemoedigd.

Wat irrigatie aangaat, stelt de commissie voor, een ingenieur uit Indië voor de kolonie in dienst te stellen, om de mogelijkheid te onderzoeken van de uit- voering der noodige werken tot redelijken prijs. Blijkt de uitvoerbaarheid van het irrigatie-plan, dan zal de gouverneur het noodige moeten doen, om de uitvoering te verzekeren.

Voorloopig stelt de commissie een leening voor van 400.000 pond sterling, waarvan een bedrag van 285 duizend pd. st. zou worden besteed voor de spoor- wegen, eene som van 100.000 pond sterling aan de planters zou worden geleend tegen betaling eener rente van 6 tot 7 pCt., waarmede zij hunne aan- plantingen, enz. zouden kunnen verbeteren, terwijl het overblijvende zou dienen om de kleine planters door tusschenkomst van eene coöperatieve crediet- bank te hulp te komen.

Werkkrachten op de Philippijnen.

Toen de Payne-tariefwet, waardoor de Noord-Ame- rikaansche markten voor de producten van den land- bouw der Philippijnen werden opengesteld, was goed gekeurd, had men gedacht, dat een ongekeerde bloei voor deze Amerikaansche kolonie zou zijn wegge- legd. Van verschillende zijden, o.a. ook door den hui- digen gouverneur der kolonie, Cameron Forbes, werd het kapitaal aangemoedigd tot beleggingen in Phi- lippijnsche landbouw-ondernemingen.

Het kapitaal bleef niet doof voor dit beroep en voor verschillende eilanden werd alras de vestiging aangekondigd van maatschappijen, die zich de ont- ginning van den grond ten doel stelden.

Hier was het een suiker-fabriek die men wenschte

TELEPHOON No. 9540y.

ATELIER D'ART

PORTRAITS EN PEINTURE ET EN SCULPTURE (BAS RELIEFS)

SPECIALITÉ EN AQUARELLES ET PASTELS TRAVAUX D'ART FINS

FRANS W. A. TEUNISSEN

MAISON DE PREMIER ORDRE

LA HAYE

SMIDSWATER 21A

W. P. de Bock

Piet Heinstraat 71-73, hoek - - - - Barentszstraat

TELEF. 1769.

:— PETROLEUMKACHELS. —:

Goosen & Swagerman.

DEN HAAG, Boekhorststr. 149.

DEN BOSCH, Vughtstr. 17.

VLEUGELS, PIANO'S, INGEBOUWDE PIANO'S ORGELS.

VERHUUR-

PIANO'S van f 5.— p.m. of f 50.— p. j. af.

VLEUGELS van f 8.— p.m. of f 80.— p. j. af.

SPECIALE INRICHTING VOOR HET GEREEDMAKEN VOOR DE TROPEN.

Eene Weduwe van een HOOFDONDERWIJZER uit Indië met volwassene dochters en wonende te Utrecht, wenscht één of meer kinderen uit Indië ter verzorging in huis te nemen. Goede referentien staan ten dienste. Informaties in te winnen HEULSTRAAT 17, 's-Gravenhage.

PIERRE SCHREINER

- ZOUTMANSTRAAT 18-20-22 -

TELEFOON 1864 — DEN HAAG

-:- AMEUBLEMENTEN. -:-

Elastieken Kousen uit Europa's te fabriek, volgens verklaring der gebruikers, het langst van alle soorten elastisch blijvend, per paar f 3.75, vanaf no. 9 f 4.25. Hospitaaldoek 1e kw. f 1.75 p. meter. Thermogewatten f 0.65. Koorts-thermometers met controlebewijs f 0.60. Breukbanden dubbel f 2.25, enkel f 1.25. - Houtwolmatrassen f 2.25, Luchtkussens en Ondersteken in huur à f 1.— p. maand. „DE GEDE”, Witte de Withstraat 20. Telefoon 6033.

TECHNISCH HANDELSBUREAU

E. CHAULAN

TELEPHOON 6216.

TELEPHOON 6216.

2e Sweelinckstraat 73 - 's-Gravenhage.

De nieuwste onderdelen en accessoires voor **AUTOMOBIELEN.**

Vertegenwoordiger voor Auto-Omnia, Parijs.

op te richten, daar trokken de hout-rijdommen van een eiland de aandacht, terwijl elders weer, nu de Manilla-hennep-rage ietwat is bekoeld, rubber-ondernemingen zouden verrijzen.

Evenals elders, heeft men echter ook op de Philippijnen naast kapitaal, dat zich met organisatie en installatie belast arbeid noodig, om het bedrijf in beweging te zetten.

Met arbeid en arbeidskrachten is het echter op de Philippijnen vrij treurig gesteld, naar sommiger meening. Naar anderer meening zijn de Philippijnen echter den ideaal-toestand zeer nabij, voor zooverre het degenen betreft, die zich tot arbeiden willen vernederen. De kolonie, een geheel nieuw land, staat toch op het punt van werkstakingen heel niet ten achter bij de meest beschaafde landen der wereld.

Om de haverklap bijv. kan men in de Manillasche bladen lezen van werkstakingen onder de georganiseerde havenarbeiders, of van de werklieden in de sigarenfabrieken.

Een groot gedeelte van de bewoners der kolonie bespaart zich echter de moeite aan den arbeid te gaan, om tot staken over te gaan en werkt in het geheel niet, of slechts zooveel als noodig is om zich te voeden en te kleeden en een enkele maal een hanengevecht bij te wonen of te spelen.

Wat van den Javaan wel eens ten onrechte is beweerd, schijnt werkelijk op den Philippijner van toepassing, n.l. dat hij lui is en bovendien in vele gevallen te trotsch om te werken.

Wat dit laatste betreft, draagt de opvoeding, die de Amerikanen het Philippijnsche volk deelachtig deden worden, een groot deel van de schuld.

Voor alles democratisch, was de leuze van hen die de toekomst van het Philippijnsche volk hadden te besturen, en zij vergeten, dat daar waar elders de democratische instellingen eerst in het leven konden worden geroepen, zulks te danken was aan den groei der maatschappij door den staat, die het kapitaal jaartoe had gegeven.

De Amerikanen zouden het nu eenmaal anders inpikken dan alle andere natien en het resultaat was eene tot werken onwillige bevolking.

Degenen, die daarvoor verantwoordelijk zijn, hebben zich te zeer blind gestaar op de excessen van het kapitaal elders, en nu een gansch tegengesteld weg ingeslagen, terwijl ze den juiststen middenweg hadden moeten zoeken. Zeker niet den weg, dien Roger Nougès, directeur-generaal van koloniale maatschappijen beschreef, als door de maatschappijen in Fransch-Congo in den beginne begaan.

„De Europeesche beambten, die zich in dienst bevonden op het oogenblik, dat de maatschappijen de terreinen, waarvoor haar concessie was verleend, in bezit namen, waren weinig voor hunne taak berekend. Zij gingen maar al te zeer met straffen hand te werk en hun eenige zorg was, meestal, om de producten zoo goedkoop mogelijk te bekomen, zelfs door bedrog van den inboorling, dien zij somwijlen 'n belachelijken prijs uitbetaalden. Sommige beambten pochten er op een olifantstand te hebben gekocht in ruil voor een lepeltje zout of voor eenige kralen. Zij begrepen niet, dat zij de kip met gouden eieren slachtten, want de inboorlingen kwamen er tenslotte toch achter, dat zij bedrogen waren en meden de factorijen, waar die beambten zich bevonden.

Nog op eene andere fout wees deze schrijver in zijn, aan het congres voor internationale landbouwkunde te Brussel aangeboden rapport over de werkkrachten in Fransch Congo:

De uitkomsten zouden geheel anders zijn geweest en zeer veel tijd zou gewonnen zijn, indien de beambten der maatschappijen naar Fransch-Congo waren vertrokken met het juiste besef, dat het niet met ons nationaal karakter zou overeenkomen, indien 'n dwang van bestuurswege steeds op den inboorling tot arbeiden zou worden toegepast. Het behoort zeker tot de verplichtingen der bestuursorganen, om de inboorlingen tot arbeiden te bewegen, maar indien het kapitaal ten slotte niets doet om de arbeiders aan zich te verbinden en geloof te kunnen volstaan met een gelegenheidsloon, begaat het eene betreurenswaardige dwaling, die tot de ergste resultaten moet leiden. Dan ziet men het kapitaal bij voort during een beroep doen op de openbare macht, die het met zijne klachten lastig valt en die zich tenslotte ergert over de herhaaldelijk te verleenen tusschenkomst, hoezeer zij ook overigens gestemd moge zijn voor ondernemingen, waarvan de gunstige uitkomsten, mits van goed allooi, de menscheijkheid en de beschaving zouden dienen.

Ten slotte nog deze uitspraak van den schrijver: „Men heeft uit het vorenstaande kunnen ontwaren dat wij niet de ziel hebben van een slavenjager, en wij gelooven met Paul Leroy-Beaulien, dat de koloniën des te welvarender zullen zijn, naarmate de natuurlijke rechten der inboorlingen worden geëerbiedigd. Maar, ten aanzien van „candidaten voor de beschaving“ staan tegenover die rechten ook plich-

ten, en wel met name de plicht van den arbeid, die voor de beschaafde volkeren tot wet verheven zijn. Wij wenschen die verplichting niet door brutale middelen te zien opgelegd, waarmede de belangen der kolonisten niet zouden zijn gediend. Wij meenen dat het bestuur door zijn zedelijken invloed en de middelen waarover het beschikt om dien invloed te doen gelden, in staat is den inboorling te overtuigen van de noodzakelijkheid van den arbeid.

De Amerikanen hebben het juist verstaan, den Philippijnen die noodzakelijkheid niet bij te brengen maar hen te overtuigen van de vrijheid, om niets te doen wanneer ze dat verkiezen.

Zij hadden echter in de eerste plaats moeten beseffen, dat een volk, hetwelk men wil verheffen, eerst moet hebben geleerd, zelf aan die verheffing te werken, waartoe de arbeid het middel bij uitnemendheid is.

De Koloniale Raad van Cochin-China.

Onlangs is bij decreet van den president der Fransche republiek bepaald, dat de Kamer van landbouw te Saigon twee leden zal aanwijzen om zitting te nemen in den Kolonialen Raad. Deze bestaat dientengevolge uit achttien leden, n.l. zes Fransche leden, verkozen volgens het stelsel van algemeen stemrecht, zes inlandsche leden gekozen door hunne landgenooten, volgens een meer beperkt stemrecht; twee leden niet-ambtenaren van den Conseil privé, bij decreet te benoemen; twee gedelegeerde leden van de Kamer van koophandel te Saigon en twee leden, door de Kamer van landbouw aan te wijzen.

Wel is daarvoor het Fransche element in den Raad nog versterkt, maar de door het algemeen stemrecht aangewezen Fransche leden achten zich toch door deze uitbreiding van den Raad in hun aanzien verkort, wijl zij eene nu nog kleinere fractie van het geheel uitmaken dan te voren.

Hiertegenover wordt in de *Dépêche Coloniale* het volgende opgemerkt:

„Toen het algemeen stemrecht in Cochin-China werd ingevoerd, heeft men er niet op gelet, dat men juist handelde tegen het doel, waarom het in Frankrijk werd ingevoerd. Wat is, ten onzent, zoo niet een waarborg tegen misbruik van macht, geïncarneerd in het bestuur, en een middel van controle op de uitgaven, ingesteld ten behoeve van hen, die betalen moeten, ten opzichte van degenen, die de uitgaven bewerkstelligen? Wat wordt het in Cochin-China, gegeven het numeriek overwicht der ambtenaren, die dus de vertellingen beheerschen? Juist het tegenovergestelde. Het neemt den waarborg en het toezicht weg en het plaatst het wapen, dat tegen misbruiken der ambtenaren moet worden gekeerd in de handen van de vertegenwoordigers der ambtenaren zelve. Het vertrouwt het toezicht op de financiële gestie in de kolonie toe aan de mandatarissen van hen, van wie die gestie uitgaat.”

INGEZONDEN.

Batavia, 15 Juni 1910.

Bij schrijven van 21 October 1909 had 't bestuur van de Groep Nederlandsch-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond de eer u een afdruk aan te bieden van zijn verzoekschrift aan H. M. de Koningin in zake de komst van Z. K. H. den Prins der Nederlanden. *)

Op dit verzoekschrift mochten wij een antwoord ontvangen, waarvan wij ons veroorloven u een afdruk aan te bieden, met het beleefde verzoek het te willen afdrukken in het door u geredigeerde blad. Daardoor zou u ons van dienst zijn in ons streven om het antwoord te brengen onder de oogen van de duizenden, die indertijd aan ons verzoekschrift steun hebben verleend.

Inwilliging van ons verzoek zal daarom door ons op hoogen prijs worden gesteld.

Het Groepsbestuur voornoemd,

STEINMETZ, Voorzitter.

J. W. ROESSINGH v. ITERSON J. AZN.,

Lid-Secretaris.

*) Dat destijds in *Het Kol. Weekblad* werd opgenomen. (Red.-Com.)

's-Gravenhage, 2 April 1910.

Voldoende aan de bevelen van Hare Majesteit de Koningin heb ik de eer ter kennis te brengen van het bestuur der Groep Nederlandsch-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond te Batavia,

dat de gevoelens van Vaderlandsliefde en aanhankelijkheid aan Hoogstderzelve persoon, welke ten grondslag liggen aan het Hare Majesteit aangeboden verzoekschrift van den 18den Augustus 1909, ten hoogste door Hare Majesteit op prijs worden gesteld;

en dat Hare Majesteit, op het tijdstip, waarop Hoogstdezelve het oogenblik gekomen acht om, in overleg met Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins der Nederlanden, het initiatief te nemen tot een bezoek van Zijne Koninklijke Hoogheid aan Ned.-Indië, gaarne rekening zal houden met de Hare Majesteit kenbaar gemaakte wenschen.

De Particuliere Secretaris van
H. M. de Koningin,
(w.g.) F. M. L. VAN GEEN.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Protestantsche zending op Java.

De jongste afl. van het belangrijke zendingstijdschrift „Lichtstralen op den Akker der Wereld“ handelt over de Protestantsche zending op Java, meer speciaal wat zij voor den zieken en voor den armen Javaan doet.

De schrijver, zenzeling A. J. Bliëk, heeft een bezoek gebracht aan verschillende instellingen, als het Petronella-hospitaal te Jogjakarta, de inrichting op Boegangang (Semarang), het zendingshospitaal te Modjowarno, enz., en is, na hetgeen hij zag ten volle overtuigd, dat de medische zending op groot succes mag bogen, dat zij meer en meer het vertrouwen van de hulpbehoevende inlanders weet te winnen, hetgeen ook niet het minst blijkt uit de gewilligheid waarmede deze zich in die inrichtingen aan operaties onderwerpen.

Even geven we den schrijver zelf het woord: „Wat een verschil met vroeger, toen de eenvoudige desman alleen aangewezen was op de hulp van zijn doekens (inlandsche geneeskundigen, alias kwakzalvers, wanneer ziekte en lijden zijn woonplaats binnendrongen! Wat moet er toen nameloos veel geleden zijn! Want immers, het is overbekend, op hoe lagen trap de geneeskundige behandeling van de doekoens staat, als het nog geneeskundige hulp mag heeten.

En het is dan ook een feit, dat de inlander die de hulp van den Europeeschen geneeskundige komt inroepen, in de allermeeste gevallen tevoren reeds een heele reeks van desa-specialiteiten heeft geraadpleegd, zich aan allerlei wijzen van behandeling reeds heeft onderworpen en vele soorten obat (geneesmiddelen) reeds heeft geslikt, doch zonder daarbij baat te vinden.

De zorg voor den armen Javaan sluit zich als 't ware aan bij dien voor den zieken, zegt de schrijver, waarna hij zijn lezers rondleidt in de inrichtingen van Mej. Jansz op Pangoemsen en de Witte-Kruis kolonie van den heer Van Emmerik bij Salatiga.

De heer Bliëk is ten slotte van meening, dat de Christelijke zending op Java recht heeft op steun en waardeering en geeft zijn lezers den raad zoo mogelijk in persoon zich op de hoogte te stellen van hetgeen ten bate van duizenden Javanen in de door hem beschreven (en afgebeelde) inrichtingen wordt verricht. Menig vooroordeel zou z. i. daar door worden weggenomen.

Een Koloniaal proefschrift.

Door den heer J. H. Boeke, is, ter verkrijging van den graad van Doctor in de Staatswetenschap aan de Rijks-Universiteit te Leiden, een Proefschrift geschreven, getiteld: *Tropisch-koloniale staathuishoudkunde*. Het Probleem (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Het van ernstige studie getuigend werk is in een viertal hoofdstukken verdeeld, waarin achtereenvolgens behandeld worden: De economische toestand der inlandsche maatschappij; de algemeene voorwaarden voor ontwikkeling der inlandsche maatschappij; de invloed der vreemdelingen; de taak eener koloniale staathuishoudkunde.

Suriname.

Gegevens betreffende Suriname, verzameld door de Nederlandsche sub-commissie voor Suriname voor de Wereldtentoonstelling te Brussel 1910. Amsterdam, J. H. de Bussy.

Een keurig geïllustreerd en van een kaart der kolonie Suriname voorzien boekwerk, dat de samenstellers, vermoedelijk de heeren D. H. Havelaar, J. G. von Hemert en Mr. Dr. C. F. Schoch (als voornemende de in den titel genoemde sub-commissie, alle eer aandoet.

Het boek is in alle opzichten up to date; 't geeft al lereerst een beknopt overzicht der kolonie, en voortaan bijzonderheden omtrent den landbouw, de goudindustrie, de balata-industrie, de verkeerswegen, het zendingswerk, het onderwijs; een overzicht van de verhoudingen waarnaar domeingrond uitgegeven is en wordt, trent in- en uitvoer en de scheepvaartbeweging in Suriname.

In één opzicht stelt het werk te leur, gelijk uit bovenstaande korte opsomming van den rijken inhoud blijkt, n.l. dat het een hoofdstuk mist over de geschiedenis der kolonie; doch de samenstellers hebben blijkbaar alleen 'n blik willen schenken op 't Surianame van heden en zijn daarin voortreffelijk geslaagd.

De Ambonsche Historie.

Door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde is als Deel X van de 7e volgrees der „Bijdragen” uitgegeven de:

Ambonsche historie, behelsende een kort verhaal der gedenkwaardige geschiedenissen zoo in vrede, als oorlog voorgevallen sedert dat de Oost-Indische Comp. het bezit in Amboina gehadt heeft enz., beschreven door Georgius Everhardus Rumphius. Eerst koopman en opperhoofd ter custe Hiteo; daarna Raadspersoon in Amboina aan het Casteel Victoria.

In deze uitgave zullen zich vele historici verheugen; sedert jaren werd n.l. op de wenschelijkheid daarvan door verschillende bevoegde personen gewezen, met name vooral ook door wijlen Dr. Greshoff die een diepe vereering voor Rumphius, „den blinden ziener van Ambon” koesterde, doch helaas zijn hartewensch niet in vervulling mocht zien gaan.

De reden dat het Instituutsbestuur — hetwelk in zijn hs. verzameling een afschrift van Rumphius' werk bezit, dat nu door den druk werd openbaar gemaakt — zoolang met de uitgave heeft gewacht, is vermoedelijk deze: Valentijn, de bekende schr. van 't onsterfelijke werk „Oud- en Nieuw-Oost-Indien” heeft een deel van zijn reuzenwerk gewijd aan de „Ambonsche zaken” en het is juist dit deel dat 'n merkwaardige overeenkomst vertoont met Rumphius' nooit uitgegeven Ambonsche historie. Het ligt niet op onze weg te beoordeelen of aan Valentijn's Ambonsche Zaken, Rumphius' historie ten grondslag heeft gelegen of hij diens handschrift heimelijk heeft benut, maar te begrijpen is het en te billijken tevens, dat genoemd Instituutsbestuur met de uitgave heeft gedraald, juist om die merkwaardige overeenkomst.

Toch zal men in de thans uitgegeven Ambonsche historie dingen vinden, welke men bij Valentijn vergeefs zocht. Zoo geeft Rumphius bijv. een duidelijke uiteenzetting van „'t Verraad der Engelsche teegens het Casteel voorgenomen” en de daarop gevolgde executie den 27en Februari 1623, de z.g.n. „Ambonsche moord”; Valentijn glijdt daarentegen over deze gebeurtenis heen „om geen ouden wonden open te krabben”, zooals hij zich uitdrukt!

Wat nu de „Ambonsche historie” zelf betreft: het werk geeft een korte inleiding, algemeen overzicht, voorts een verhaal van Amboina's toestand onder Portugeesch bestuur, en bevat verder een omstandige uiteenzetting van de opkomst en bevestiging van het Nederlandsch gezag in de Molukken in het algemeen en Amboina in 't bijzonder en eindigt bij 't jaar 1664.

Bij de lezing van het boek krijgt men weliswaar ontzag voor hen, die met zoo weinig middelen den grond legden voor de Nederlandsche heerschappij in het Oosten, maar daarnaast kan men toch een gevoel van medelijden niet onderdrukken met de toenmalige inlandsche bevolking dier streken. Behalve de beruchte hongitochten, welke ten doel hadden 't uitroeien der door de inboorlingen aangeplante nagelboomen, ten einde overproductie en levering te voorkomen aan vreemdelingen, bracht de politiek van de O.I. Compagnie o.m. mede het in onze oogen schandelijk en wreedaardig straffen van inboorlingen die zich tegen haar verzetten. Treffende staaltjes vindt men hiervan medegedeeld, waarvan we één voorbeeld hier laten volgen ten slotte.

„Ao. 1653... Hier op wierde Jan Paijs (hooke van Hative) zonder veel woorden te maken ook voortgeholpen, werdende hem voor eerst nog in het bidden den kop afgeslagen en voorts het lighaam gevierendeelt, waar van de beide hoofden op de groote zaal wierden gebracht en met een matte toegedekt, zijnde zoo men uijterlijk oordeele konde christelijk gestorven. Des anderen daags liet den admiraal allen de orangkajien (hoofden) van het Casteel beroepen, met voorgeeven dat ijts nodigs met haar te pitsjaren (beraadslagen) hadde, dewelke van deze executie nog onkundig zijnde in de groote zaal, verschenen en door den admiraal aldus aangesproken wierden: Jan Paijs heeft door zijn vuil bedrijf veele beroerten verwekt, het is dierhalven hoog noodig geweest daar over regt te doen, gelijk nu geschied is, en met eene wierde de matten g'opent, daar de quartier nevens de afgehouwene coppen lagen, 't welk bij hun een machtig beroerte veroorzaakte.....”

Petroleum in Ned.-Indië.

Het jongste Nr. van dit Tijdschrift voor Economische geographie brengt het vervolg van Dr. H. Blink's beschouwing over de Petroleumproductie der aarde; het handelt over de productie in Ned.-Indië. De schr. gaat eerst na de eilanden van welke het bekend is, dat zij petroleum bevatten, n.l. Java, Su-

matra, Timor, Samau, Ceran en Nieuw-Guinea. (de drie eerstgenoemde alleen leveren tot nog toe grote hoeveelheden voor den handel), en daarna in net bijzonder de vindplaatsen in verband met de geologische gesteldheid van den bodem. Daarop geeft hij een overzicht van de exploitatie der petroleumvelden, industrie en handel, waaruit blijkt welke 'n grote vlucht de petroleum-industrie heeft aangenomen sedert in 1863 de toenmalige chef van het mijnwezen de Groot vindplaatsen aanwees in de residentie Semarang, Soerabaja, Madoera en Palembang.

Weekblad voor Indië.

No. 8 van den loopenden jaargang bevat het begin van een serie artikelen van den heer M. van Geuns, over De toekomst van Jong-Indië, daarmede bedoelend één uiteenzetting te geven van de betrekkingen (voorwaarden van indiensttreding, bezoldiging, enz.) welke door Indische jongelieden kunnen worden bekleed. No. 1 van die serie handelt over dienstneming bij den post- en telegraafdienst. De hr. v. G. komt hierbij tot de conclusie dat de regeering de ambtenaren van den post- en telegr. dienst een goed bestaan waarborgt. „Wie ijver en plichtsgevoel toont en tevens niet om een haverklap een nieuw baantje zoekt, is bij bovengenoemden dienst goed bezorgd.” Wel erkent hij, dat de klerken op een aanvangstractement van 55 gulden in geen gunstige positie verkeerren, maar hun opleiding is door den Staat bekostigd, en bovendien verkeerren jongelieden in Europa veelal in veel ongunstiger conditie krijgen vaak in de eerste jaren weinig of geen salaris, ja moeten soms bij betalen. Toch heerscht onder het personeel van genoemde tak van dienst, speciaal in de lagere rangen, een ietwat ontevreden geest, en wil de heer v. G. de kolommen van zijn blad gaarne openstellen voor eventueele grieven, welke hem onbekend zijn.

Van de overige bijdragen van dit Nr. trekt de aandacht een fraai geïllustreerd artikel over De eerste auto in de Kloof van Ajer Poeth. Herinnering aan de Padangsche Bovenlanden. Verder houdt de heer Fabricus een vurig pleidooi ten gunste van L. Bouwmeester, die over enkele maanden in Indië zijn vijftig jarig jubileum viert als tooneelspeler. Laat het ons een eerezaak zijn die kunstenaar een feest te geven, dat het land er van daverd, roept F. uit.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 28: Fehlings proefvocht, door H. C. Prinsen Goerlign. — De met suikerriet beplante oppervlakte van Java in '09/'10. — De suikerproducties van Java 1909. — Een Koloniaal Instituut te Amsterdam. — Papierindustrie in Indië. — Een nieuwe vezelplant voor Java. — Kultuurberichten. Financiële berichten en verslagen. — Enz.

Vragen des Tijds.

Het Juni-Nr. bevat een beschouwing van Prof. J. F. Nijmeyer over Nieuw-Guinea en het sneeuwgebergte, naar aanleiding van de laatste onderzoekings-tochten en het groote succes van de expeditie Lorentz-van Nouhuys-Habbema.

Prof. N. vangt zijn opstel aan als volgt: Het daghet in den Oosten. Het citaat is niet bepaald fris meer, maar zijn veelvuldig gebruik mag vergoelikt worden met de verplaatsbaarheid van het schouwspel. Hier is het oude dichterwoord aan de uiterste grens zijner toepassing aangeland, in het verste oosten van Nederland's gebied, en vindt het dus zijn meest gewettigde plaats. Waartegenover men kan opmerken, dat het met de tijdorde minder in den haak is, nu oostelijk Nederland het laatst aan het licht komt. En dan: is het geen westers licht, dat hier ontstoken wordt en is er niet alle gevaar, dat het voor de Papoea's zal blijken 'n avond, geen morgenschemering te zijn?.....

De schr. geeft dan in korte trekken een overzicht van de bodemgesteldheid van Nieuw-Guinea en van zijne bewoners de Papoea's aan de hand van gegevens van genoemde heeren en andere onderzoekers. In het bijzonder laat Prof. N. ook de aandacht vallen op de geschiktheid van Dajaks als roeiers enz. bij expedities. „Nog voor korte jaren geschuwd als baarlike duivels, bij wie de moordpartijen dagelijks werk waren, zijn ze heden ten dage geacht en gewaardeerd als bijna geen tweede natuervolk in de Archipel. De ommekeer dagtekent van de grote tochten van Molengraaff en Nieuwenhuis, Büttikofer en andere geleerden in Borneo's binnenland, die slechts door de hulp der Dajaks uitvoerbaar waren. Als om strijd roemen deze onderzoekers hun betrouwbaarheid, gewilligheid, handigheid, werkzaamheid.”

Alleen staat te vreezen, dat op latere tochten de Dajaks niet meer naar Nieuw-Guinea zullen willen gaan, en waarschijnlijk van de inboorlingen zelf partij zal getrokken moeten worden voor dragersdiensten, enz. Moest over 't algemeen geconstateerd worden dat dezen tot den minst beschaafde volken der aarde

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
Maatschappij tot Exploitatie van Onroerende Goederen
„MOOI NEDERLAND”,
 gevestigd te 's-Gravenhage, Koningin Emmakade 107,
 exploiteert uitsluitend fraai en gezond gelegen terreinen in Nederland, o.a. het Villa-Park „Berg en Dal” (Sterrenberg en Keteldal). Gemeente UBBERGEN.
 Gelegen aan de beide groote wegen Nijmegen—Kleef, 80 Meter boven 't water, zuivere zandbodem, fraai en afwisselend houtgewas, schoone vergezichten, geregelde tramverbindingen, ruime en gemakkelijke verkeerswegen. *Ontworp en Electriche Bergtram door het geheele terrein.*
 Terreinen van alle afmetingen te bevragen aan het Kantoor der Vennootschap en bij den Heer A. CREMERS te Berg en Dal (bij Nijmegen).

OPRUIMING.
J. JANSEN,
 KEPLERSTRAAT 115.
 bij de Regentesselaan.
 Telefoon No. 2723.

- Karpetten.
- Linoleums.
- Tafelkleeden.
- Linnen loopers.
- Matten.
- Zeilen.
- Vitrages.
- Wollen loopers.
- Divandekken.

2e hands MEUBELEN.
 Magazijn geopend 's m. 8—'s av. 10 uur.
In- en Verkoop
 van geheele en gedeelten van **INBOEDEL'S.**
 Behangerij, Stoffeederij en Beddenmakerij.

W. POPPINK, ::: ::: TELEFOON No. 4485.
 Prins Hendrikstraat 141-143.
 Geheel gepantserde Hutkoffers. Voor het bagagerium, 100 cM. lang, 50 cM. breed, 50 cM. hoog, m. bak f 12.50. Voor de hut 100 cM. lang, 50 cM. breed, 36 cM. hoog, m. bak f 11.50. Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM. lang, 50 cM. breed, 40 cM. hoog, m. bak f 12.—

behooren, gelukkig bleken zij bij hun eerste aanrakingen met Europeanen niet vijandig gezind. Dit is zeker een groot voordeel en ook dat de Papoea's een krachtig ras vormen; zoo vond Mr. Lorentz op een hoogte van 3500 M. nog sporen der Papoea's en de door hen opgezette dieren vallen. „Het is onbegrijpelijk dat ze kunnen leven in die natte koude; geheel naakt lopen ze rond, alleen beschermd door 'n klein mat van pandanusbladeren, die ze bij regen op het hoofd dragen.”

Verslagen over haventoestanden.

Door de heeren Dr. J. Kraus en G. G. de Jongh is verslag uitgebracht aan zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal (in een tweetal ter landsdrukkerij te Batavia verschenen werkjes) over door hen noodig geachte verbeteringen der haventoestanden van Makassar, Tandjong Priok, Semarang en andere havens in Ned. Oost-Indië.

Meer dan den titel kunnen we niet geven; 't schijnt dat de inhoud voor het groote publiek vooreerst geheim moet blijven, niettegenstaande op de boekjes gedrukt staat noch „geheim”, noch „voor den dienst”. Als de Indische pers nu maar niet uit de school klapt!

Ten slotte zij gewezen op een artikel in Der Tropenplanzer (Juli 1910), handelende over Einige wichtige Baumarten des malai'schen Archipels, von Dr. E. Carthaus, zoomede op een geïllustreerd opstelletje van J. G. Sinia in het jongste afl. van Elseviers Maandschrift, getiteld Herinneringen aan Bali.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 22 Juni 1910;
De Sumatrapost, idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 20 idem;
Het Ned.-Ind. Effectenblad no. 21;
De Indische Mercur no. 29;
Handelsberichten v/h. Min. van Landb. no. 174.
Weekblad voor Indië.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van af 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenek.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1. Tijdschrift Minankabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvende en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingbode, Maandbericht van het Ned. Zending-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau.

Voor den dienst in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van een ingenieur, in 't bezit van het diploma van mijningenieur, bedoeld bij art. 118 der Hooger-onderwijswet (Staatsblad 1905, no. 181).

Zij, die in aanmerking wenschen te komen, behoo- ren zich vóór 10 Augustus 1910, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

- het diploma;
- een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;
- hunne geboorte-akte;
- een door den commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blijke, dat voldaan is aan de verplichtingen, welke voor hen uit de wet op de nationale militie zijn voortge- vloed.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën

in te stellen onderzoek zal moeten blijken van phy- sieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

- overtocht voor gouvernementsrekening als pas- sagier der 1e klasse, c. q. ook voor 't wettig gezin;
- eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 1500 (een duizend vijfhonderd guden);
- eene voorloopige bezoldiging van f 100.— 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Ge- neraal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen be- hoeve zullen zijn voldaan ter zake van toelage ge- durende de reis, overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

Het activiteits-traktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de be- noeming door den Gouverneur-Generaal van Neder- landsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrek- king zal zijn aanvaard.

Het traktement is onderworpen aan eene korting van 2% ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5% voor de gewone bijdrage aan het We- duwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste in- diensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstge- noemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement. Bij bevoor- dering, door gehuwden tweemaal het bedrag der ver- hooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. Bij huwelijk ééne maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in twaalf maan- delijksche termijnen. Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens ver- schil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat ver- schil meer dan negen jaren bedraagt.

Exemplaren van de Nederlandsche Staatscourant van 12 Juli 1910 No. 160, waarin deze oproeping voorkomt, zijn kosteloos verkrijgbaar bij het Infor- matie-bureau, Heulstraat 17, alhier.

Aan de openbare meisjesschool voor meer uitge- breid lager onderwijs, genaamd „Wilhelminaschool”, te Willemstad, op Curaçao (waarnemend hoofd mej. N. J. C. Kruyt), wordt zoo spoedig mogelijk ge- vraagd een onderwijzer tweede klasse, met akten Fransch en Engelsch of Fransch en teekenen, op eene jaarwedde van f 1600, welke met driejaarlijk- sche verhoogingen van f 200 tot f 2200 kan stijgen, terwijl voor elke bijakte, waarvan het bezit niet gevorderd wordt voor den rang naar welchen de be- zoldiging is geregeld, f 50 /s jaars wordt genoten.

Sollicitanten behooren zich per gezegeld en ge- frankeerd verzoekschrift te wenden tot den inspec- teur van het lager onderwijs in de tweede inspectie te 's-Gravenhage, met overlegging van hunne akten en van verdere bewijzen van bekwaamheid en aan- bevelingen, alsmede van eene na heden door den burgemeester hunner woonplaats afgegeven verkla- ring van goed zedelijk gedrag.

Zij, die worden opgeroepen om voor den inspec- teur te verschijnen, kunnen vergoed krijgen de reis- kosten per spoor in de 2e klasse en voor verblijf-

kosten f 4.50 per etmaal. Gedeelten van etmalen, 12 uren of meer bedragende, worden voor een geheel, kleinere voor een half etmaal berekend. Wanneer de belanghebbende niet verplicht is geweest langer dan zes uren van zijne woonplaats afwezig te blijven, heeft geene vergoeding van verblijfkosten plaats.

Wie voor plaatsing in aanmerking komt, wordt door de geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën te 's-Gravenhage opgeroepen tot het ondergaan van een onderzoek naar zijne phy- sieke geschiktheid voor den koloniale dienst. Ter zake van de verschijning voor die commissie wor- den geene reis- of verblijfkosten vergoed.

Verdere inlichtingen zijn bij den inspecteur voor- noemd te bekomen.

Ned. Staatscourant, 11 Juli 1910 No. 159.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 21 Juni 1910. No. 49.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den secretaris der res. Pekalongan M. G. J. Julsing.

Ontslagen: op verzoek eervol de inspecteur der in- en uitvoerrechten R. J. H. Neumann; de klerk te Madioen W. A. Claasz Coockson.

Benoemd: tot controleur op Java en Madoera: C. H. H. Snell en W. Ch. Adriaans; tot commies bij de S.S. op Java J. G. Bauer; tot ass.-res. van Mr. Cornelis Ch. F. Borel; tot adsp.-ingenieur S. J. Gomperts en J. O. de Kat; tot onderwijzer 2e kl. te Bandoeng W. W. Hakkert; tot voorzitter van den landraad te Kraksaan Mr. J. J. Schriek; tot ver- voercontroleur bij de S.S. op Java A. L. Nitzsche; tot opzichter-machinist bij den Sumatra-spoorw. A. D. H. von Biela; tot ass.-resident van Makassar M. C. Schadee, van Bonthain, L. Knappert; tot ver- voercontroleur S.S. op Java Ch. Webb; tot hoofd- stationschef Ch. F. F. M. Cordesius; tot leeraar H. B. S. te Batavia Dr. P. N. Degens, K. H. J. van Baren en H. U. S. Boerma; tot idem te Soerabaja M. J. Drechsler; tot lid van den landraad te Binda- jei Ph. J. te Winkel, D. J. Sanders, A. H. C. O. Drebing, A. le Lorrain en Thio Tian Khin.

Geplaatst: in het Gouv. Sum. Westkust de contr. A. H. B. Agerbeek; in Djambi de id. W. H. Keu- chenius; te Soerabaja de onderwijzer B. Coster; te Tjimahi de onderwijzeres mej. L. H. Tan.

Overgeplaatst: naar Batavia de onderwijzer D. J. Vleming; naar Bandoeng de id. J. P. J. v/d Heuvel.

Benoemd: tot onderw. te Pekalongan A. de Graaf. Tijdelijk werkzaam gesteld: als onderwijzer te Wonosobo R. F. van Beber; als hulponderwijzeres te Buitenzorg mej. J. H. van Essen.

Tijdelijk belast: met het beheer over het bosch- district Todanan de adsp.-houtvester L. F. R. P. C. A. Brandts Buijs; te Japara P. van Zon, te Mad- oen W. J. Spaan.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den off. van gez. N. H. van der Lee; aan den luit.-kolonel G. W. Honingh en aan den majoor H. J. van Bremen.

Geplaatst: te Batavia de kapitein der genie R. R. Castens; te Palembang de 1e luit. der inf. E. J. v. Son; te Sigli de id. J. N. Broese; te Kendari de onderluit. J. Mulder; te Soerabaja de kapitein der genie P. L. de Graaf Fortman; te Batavia de off. van gezondheid P. Cool.

Overgeplaatst: naar Willem I de magazijnmeester C. J. van Buuren; naar Magelang de off. v. gez. D. O. L. E. de Raad; naar Makassar de id. A. H. de Chauffié; naar Soembawa de id. A. C. W. Lh. onarons; naar Batavia de 2e luit. der cavalerie L. P. J. Savalle.

Ontslagen: op verzoek eervol de machinist bij de Gouv. Marine F. H. L. Henrichs.

Benoemd: tot commies bij het Departement der Marine G. A. Fransz.

Witte Goederen.

Uitzetten voor Nederland en Koloniën

voor Heeren, Dames en Kinderen.

Magazijn
Het Anker,
49 Veenestraat,
27 Heulstraat
Den Haag

Vraag
en
Prijsoffergaaf
Ziektzending.

= = Smakelijk Brood! = =

Electrische Bakkerij CARELS

PIET HEINSTRAT 66 - TELEPHOON 6286 - NOORDEINDE 21

VACANT